

ZÁVĚRY

konference Současná úloha a postavení studentů
na vysokých školách 2004

Co si počít s Boloňou?

V průběhu dvoudenní konference (2.– 3.12.2004) zazněla řada zajímavých příspěvků. Sami účastníci měli možnost vyjádřit se k probíraným tématům, podělit se o své názory a zkušenosti a navrhnout řešení k definovaným problémům. Prostor pro diskusi byl dle časových možností vymezen po jednotlivých příspěvcích, ale především v rámci panelových diskusí. V přátelské a uvolněné atmosféře zaznělo množství zajímavých a podnětných myšlenek, které přispěly k naplnění cílů konference – poskytnout prostor pro dialog a napomáhat utváření partnerských vztahů mezi studenty, pedagogy a vedením vysokých škol.

Boloňský proces – Co to je a k čemu je dobrý

Blok se zabýval Boloňským procesem z několika úhlů – z pohledu evropského, národního i z pohledu studentů samotných. V příspěvcích byla zdůrazněna jedinečnost procesu (zejména pro jeho otevřenost a komplexnost).

Účastníci konference považují za přínosné, že Boloňský proces podporuje rovnocenné partnerství studentů a akademických pracovníků. Partnerský přístup umožňuje využít dynamiky studentů, kteří jsou neocenitelní zejména jako rychlá a nepřefiltrovaná zpětná vazba.

Nutnou podmínkou budování tohoto partnerství je však také jistá profesionalizace zástupců studentů. Škola by jim měla naopak poskytnout informace a znalosti potřebné pro plnohodnotnou práci v akademické samosprávě a zástupci by pak měli převzít odpovědnost za své činy. Vedení vysoké školy by také mělo účast studentů v samosprávě zhodnotit a zúročit. V tomto partnerství by nikdy nemělo jít o zájmy jednotlivých skupin – akademických pracovníků či studentů, ale o společný cíl.

Boloňský proces účastníci považují zároveň za proces demokratizační (významný je v tomto ohledu zejména pro státy „východního bloku“, kde decentralizace vysokých škol napomáhá demokratizaci společnosti).

Účastníci upozorňují, že boloňský proces není pouhou formální deklarací ministrů, ale že se jedná o proces přirozený a nezbytný, který sleduje vývoj společnosti, která se zaměřuje na kvalitu a směřuje k tzv. „znalostní společnosti“.

Účastníci by ocenili pravidelné informování o vývoji boloňského procesu od členů českého Národního týmu Bologna Promoters a předsevzali si, že budou informace šířit mezi širokou akademickou obec. Přítomní zástupci českého Národního týmu Bologna Promoters naopak prosí účastníky o zpětnou vazbu na svou činnost.

Vysoké školy a studenti – Jak posílit skutečné zapojení studentů do řízení vysokých škol?

Druhý blok se zabýval problematikou řízení vysokých škol a zapojení studentů do něj. Účastníci se shodují, že by se měli studenti na směřování vysokých škol a jejich řízení aktivně podílet. Způsob participace je však nutno upravit v závislosti na velikosti vysoké školy, jejím zaměření a personálním zajištění.

Efektivní a profesionální management se stává pro budoucnost vysokých škol a jejich řízení zásadní. Neznamená to přitom, že by se hlavní představitelé vysokých škol měli stát profesionálními manažery - neměli bychom zapomínat na poslání vysokého školství ve společnosti. Ve vedení vysoké školy musí stát lidé, kteří splňují jisté atributy – mají vizi, musí za ní jít, musí umět rozhodnout a za svým rozhodnutím stát i v konfliktních situacích. Musí to

být osobnosti – jak na úrovni akademické (zachovají se tím specifické hodnoty vysokých škol), tak na úrovni manažerské (fungování vysoké školy jako efektivní organizace).

Na problematiku řízení vysokých škol a na zapojení studentů do řízení jsou názory účastníků rozdílné. Byl definován rozdíl mezi řízením a vedením dle zásad moderního managementu. I přes rozdílnost názorů převládala mezi účastníky myšlenka, že by se studenti měli podílet zejména na vedení, tedy na rozhodování o dlouhodobém směřování celé instituce. V každodenním rozhodovacím procesu by měli přenechat zodpovědnost i rozhodovací práva na vedení vysoké školy či fakulty. Ti by však měli studenty o svém konání pravidelně informovat. Účastníci dále upozorňují, že v tomto případě je důležité zapojení studentů do orgánů vysoké školy, vč. poradních orgánů vedení, které plní funkci zpětné vazby.

Účastníci připomněli, že pokud se chtějí studenti do řízení, respektive vedení vysokých škol, zapojit, musí za své činy převzít odpovědnost. Měli by rozhodovat s vědomím, že nerozhodují sami za sebe. Jejich rozhodnutí může ovlivnit nejen je samotné, ale i celou akademickou obec. Studenti by se pak na řízení instituce měli podílet např. tím, že se zodpovědně podílí na volbě rektora.

V diskuzi bylo upozorněno, že bychom neměli participaci studentů zužovat jen na působení v akademickém senátu. Velmi přínosná a vlivná je i práce studentských organizací. Skutečné zaangažování studentů do univerzitního, resp. fakultního dění je do značné míry podmíněno existencí masového, na vedení nezávislého, studentského media. Např. kvalitní školní časopis, studentské stránky na internetu či diskuze, dokáží efektivně zprostředkovat komunikaci mezi vedením školy a studenty a mezi studenty samými. Úloha studentských médií na akademické půdě je doposud velmi podceňována.

ACSA

Účastníci ocenili, že se ACSA zabývá problémy studentských senátorů. Je pro ně velmi přínosná možnost získávání kontaktů na ostatní zástupce studentů a snaha ACSA profesionalizovat je prostřednictvím seminářů. V diskuzi bylo upozorněno na problematiku slova profesionál. V tomto případě není používáno ve smyslu specializace v jisté oblasti, ale spíše jako opak slova amatér. Být studentským senátorem znamená věnovat své práci mnoho času a úsilí, rozšiřovat své znalosti, a studentští reprezentanti by se proto měli stát do jisté míry profesionály.

Byl představen projekt zabývající se problémy vysokoškolských studentů a systematizací jejich řešení. Většina účastníků se v diskuzi shodla, že je tento projekt prospěšný. Bylo upozorněno, že před samotným řešením problému je nutné jeho zmapování. Projekt pomůže systematizovat problémy a hledat možná řešení. Jeho průběh však závisí především na spolupráci studentů.

Zabezpečení kvality – Jak zahrnout účast studentů do národního systému zabezpečení kvality, včetně vnitřního a vnějšího hodnocení?

Byla zdůrazněna role Berlínského summitu a jeho komuniké, ve kterém jsou vedle definovaných výzev zadány konkrétní pracovní úkoly (na rozdíl od předchozích dokumentů Boloňského procesu). Pro tento účel byl vytvořen český Národní tým Bologna Promoters, který nabízí pomoc při samotném zavádění jednotlivých opatření v České republice.

Účastníci by uvítali pořádání pravidelných setkání odborníků, kteří se na hodnocení kvality aktivně podílejí a to za účasti studentů. Účastníci by ocenili, aby ACSA organizovalo pravidelná setkání mezi těmito odborníky a studenty, kteří se studentským hodnocením kvality zabývají. Tato setkání by měla sloužit k výměně zkušeností a přispěla by k rychlejšímu zavedení efektivního procesu hodnocení. Zástupce Centra pro studium vysokého školství

nabízí podporu těmto pracovním setkáním, zejména v poskytnutí zázemí jejich výzkumné činnosti.

Účastníci také navrhují zařazení problematiky studentského hodnocení kvality do nabídky seminářů ACSA.

Zaznělo, že problematika hodnocení kvality vysokých škol a její zabezpečení není jen záležitostí managementu vysokých škol, ale také studentů. Jsou to totiž právě studenti, kteří nejen k hodnocení, ale také k vytváření kvality mohou svým dílem výrazně přispět. To lze považovat také za jednu z cest, jak v praxi naplňovat závěry Berlínského summitu týkající se budování partnerského postavení studentů na vysokých školách.

Byla zdůrazněna nezbytnost jak vnitřního tak i vnějšího hodnocení a jejich vzájemné návaznosti, samozřejmě za účasti studentů.

Ke zvyšování kvality výuky by také napomohlo vytvoření kvalitního zázemí pro mladé pedagogy (studenty doktorského studia), kteří v současné době cítí nedostatečnou podporu ze strany vedení vysokých škol (jak materiální tak nemateriální) pro zahájení své kariéry. Skupina mladých projektových manažerů nabízí pomoc při naplňování závěrů týkajících se zlepšení situace studentů doktorského studia, zejména v oblasti trénování tzv. soft skills.

Účastníci souhlasí s problémy studentského hodnocení kvality, tak jak je popsali ve svých závěrech účastníci mezinárodního workshopu studentů ze zemí tzv. Visegrádské čtyřky (Česká republika, Slovenská republika, Maďarská republika, Polská republika).

Jako klíčové problémy zde byly zmíněny:

- příprava hodnotícího procesu bez odborníků (psycholog, sociolog)
- nízká snaha vysvětlit důvody a předpokládané dopady hodnocení (studentům i pedagogům)
- nevyčleňování pracovníka (akademického) zodpovědného za studentské hodnocení kvality a jeho systematickou implementaci a hodnocení
- pocit pedagogů, že studenti nejsou dost odpovědní, aby mohli ovlivňovat kvalitu výuky
- některé vysoké školy hodnotí, protože musí, nikoli protože chtějí
- účastníci hodnotícího procesu nevěří výstupům nebo některým částem hodnotícího procesu
- studenti nemohou kontrolovat správnost hodnotícího procesu
- nezveřejňování výsledků
- výsledky se výrazným způsobem neprojevují v následné realitě

Děkujeme všem za účast a pomoc při formulaci těchto závěrů a těšíme se na další setkání!

V Brně, 3.12.2004